

ROLANDAS PAVILIONIS IR LIETUVOS FILOSOFIJA

Gintaras Kabelka

Lietuvos kultūros tyrimų instituto
Lietuvos filosofijos istorijos skyrius
Saltoniškių g. 58, LT-08105 Vilnius
El. paštas: kabelkag@gmail.com

Santrauka. Straipsnis skirtas aptarti Rolando Pavilionio darbų visumą Lietuvos filosofinio diskurso kontekste taikant mokslo sociologijos priegią. Naudojamos bibliometrijos priemonės (tekstų apimtis matavimas, citavimo analizė) filosofo produktyvumui, jo kiekybiniam indėliui į Lietuvos filosofiją ir darbų recepcijai Lietuvoje nustatyti. Apžvelgiami Lietuvos filosofų bandymai interpretuoti Pavilionio filosofiją ar su ja polemizuoti, taip pat kylanti diskusija dėl šio filosofo priklausomybės analitinės filosofijos krypties. Konstatuojamas aptariamo filosofo darbų recepcijos Lietuvoje fragmentiškas pobūdis. Pateikiami duomenys rodo, kad Pavilionis yra vienas produktyviausių ir palyginti dažnai cituojamų Lietuvos filosofų, parašęs apie pusę kalbos filosofijos Lietuvoje tekstų.

Pagrindiniai žodžiai: Rolandas Pavilionis, Lietuvos filosofija, produktyvumas, citavimas, bibliometrija.

Filosofijos istorikai, norėdami paaiškinti ar įvertinti filosofinę teoriją, taiko įvairius būdus: vienaip ar kitaip interpretuoja jos turinį, rekonstruoja probleminio, socialinio, kultūrinio ar kitokio tos teorijos atsiradimą lėmusio konteksto aplinkybes ir panašiai. Kontekstualistinėje analizėje gali būti vartojama ne tik filosofinė interpretacija, bet ir nuo teorijos turinio atsiribojančios mokslo sociologijos priemonės, nustatančios, kaip kurio nors filosofo darbai funkcionuoja kaip akademinio diskurso dalis ir kokio atgarsio jie sulaukia filosofų bendrijoje. Šiame straipsnyje, taikant bibliometrijos priegią, bandoma apibūdinti Rolando Pavilionio akademinės kūrybos padėtį Lietuvos filosofiniame diskurse: matuojant filosofo tekstų apimtį nustatomas jo produktyvumas, kuris interpretuojamas bendrame Lietuvos filosofijos kontekste; užfiksuojami visi Pa-

vilionio darbų citavimo Lietuvoje atvejai ir citavimo rūšys bei remiantis šiais duomenimis parodomas filosofo kūrybos recepcijos Lietuvoje pobūdis. Straipsnyje apžvelgiami Lietuvos filosofų bandymai interpretuoti Pavilionio filosofiją ar su ja polemizuoti, taip pat kylanti diskusija dėl šio filosofo priklausomybės analitinės filosofijos krypties.

Produktyvumas

Pirmoje lentelėje pateikiami duomenys apie produktyviausių Lietuvos filosofų 1960–2010 metais parašytų tekstų bendrą apimtį. Reikia pažymėti, kad matuojant šias apimtis daryta griežtoka atranka: atsižvelgta tik į tuos tekstus, kurie mokslo biurokratu laikomi moksline produkcija, t. y. recenzuotos monografijos ar kolektyvinių monografijų dalys bei straipsniai, išspausdinti

1 lentelė. Produktiviausi Lietuvos filosofai (1960–2010)

	Autorius	Tekstų apimtis (spaudos lankais)	Diskurso dalis (proc.)
1	A. Andrijauskas	281	6,7
2	A. Šliogeris	233	5,5
3	A. Uždavinys	144	3,4
4	R. Plečkaitis	116	2,8
5	A. Sverdiolas	99	2,4
6	B. Kuzmickas	93	2,2
7	J. Baranova (Rubavičienė)	92	2,2
8	A. Gaižutis	89	2,1
9	T. Kačerauskas	86	2
10	L. Donskis	77	1,8
11	E. Nekrašas	68	1,6
12	D. M. Stančienė	63	1,5
13	Z. Norkus	60	1,4
14	R. PAVILIONIS	57	1,3
15	G. Mažeikis	52	1,2

recenzuojamuose mokslo leidiniuose. Taigi, apskaiton nepateko vadovėliai, publicistika, mokslo populiarinimas, konferencijų tezės ir pan., taip pat kai kurių nurodomų autorių parašyti filosofijai nepriskirtini, t. y. politologiniai, sociologiniai, istoriografiniai ir kitokie tekstai.

Penkiolika autorių nurodyti todėl, kad tai sudaro 5 proc. visų filosofinių tekstų autorių nurodytu laikotarpiu. Vienas žymiausių bibliometrijos atstovų Derekas de Solla Price'as yra suformulavęs dėsni, teigiantį, jog didžiąją mokslinių tekstų dalį sukuria mokslininkų bendrijos produktyviausioji mažuma (Price 1963: 53–54). Viena tos mažumos apimčių yra 5 proc. visų bendrijos narių, taigi šis skaičius čia ir vartojamas. Šie 5 proc. sovietiniais metais sukūrė apie 30 proc. visų filosofinių tekstų Lietuvoje, o bendrai 1960–2010 m. laikotarpiu – net apie 38 procentus (žr. Kabelka 2013: 30–31). Taigi, kaip matome iš 1 lentelės, Pavilionis

neabejotinai priklauso produktyviausiems Lietuvos filosofams.

Žinoma, šių autorių tiesmukai negalima tapatinti su filosofų bendrijos elitu, mat „tiesioginio ryšio tarp mokslininko produktyvumo ir jo priklausomybės akademiniam elitui nėra. Kelią į akademinį elitą atveria ne šiaip sau produktyvumas, bet kitų akademinės bendruomenės narių įvertintas ir pripažintas produktyvumas“ (Norkus 2001: 24). Mokslinis pripažinimas yra atskira problema, tik vertėtų pažymėti, jog autoriaus produktyvumas su elitiškumu koreliuoja daug stipriau nei neproduktyvumas: jei paimtume 5 proc. produktyviausių ir 5 proc. neproduktyviausių filosofų bendrijos narių, tai pasitelkę visas įmanomas pripažinimo nustatymo priemones pirmojoje imtyje rastume gerokai daugiau elitui priskirtinų autorių nei antrojoje. Viena svarbiausių tokio pobūdžio priemonių mokslo sociologijoje yra citavimo dažnio analizė. Pavyzdžiui, palyginę

5 proc. produktyviausių (J. Minkevičius, J. Barzdaitis, R. Plečkaitis, A. Lozuraitis, A. Šliogeris, B. Kuzmickas, R. Pavilionis) ir 5 proc. cituojamiausių (A. Lozuraitis, R. Plečkaitis, B. Kuzmickas, E. Meškauskas, A. Šliogeris, E. Nekrašas, J. Minkevičius) sovietinio laikotarpio (1960–1989 m.) Lietuvos filosofų, matome, jog net penki (t. y. apie 70 proc.) pirmosios imties nariai patenka ir į antrąją imtį.

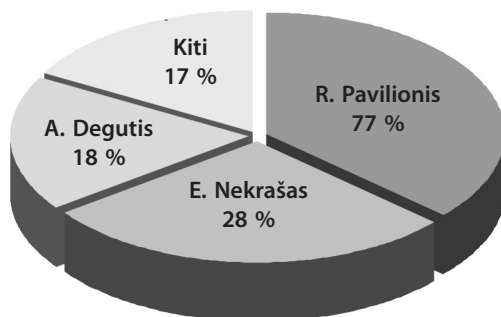
Kalbant apie produktyvumą pabrėžtina, kad, be mokslinių tekstų rašymo, Pavilionis yra vienas iš tų nedaugelio lietuvių filosofų, kurie vaisingai išbandė esė ir publicistikos žanrą (žr. Pavilionis 2000a; 2000b; 2004): bendra šio žanro tekstų apimtis (per 1300 puslapių, taigi, apie 70–80 spaudos lankų) netgi viršija šio filosofo akademiinių darbų apimtį.

Pavilionis ir Lietuvos analitinė filosofija

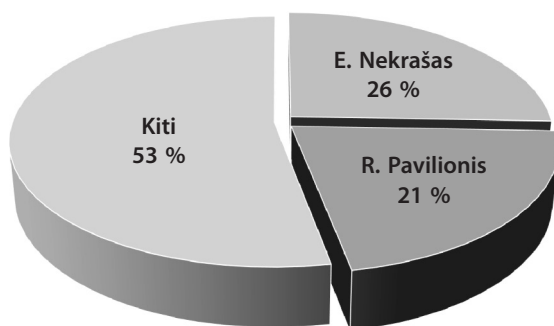
Bibliometrinė analizė neatsiejama nuo klasifikacijos: norint nustatyti ir *kiekybiškai* įvertinti filosofo kūrybos vietą bendrame filosofiniame diskurse, neišvengiamai reikia atlikti *kokybinį* vertinimą – filosofo tekstus priskirti konkrečiai filosofijos kryptčiai ar filosofijos disciplinai. Dažnas filosofinės

interpretacijos laisvę ginantis mąstytojas kategoriškai priešinasi bet kokiai klasifikacijai ją vadindamas „etikečių klįjavimu“, „dėliojimu į lentynėles“ ir panašiai. Bėda ta, kad filosofijos istorikas (ar bibliometrijos tyrėjas) be šios klasifikacijos lieka aklas nelyginant Immanuelio Kanto paminėtas stebinybės sąvokos (žr. Kant 1996: 99): kalbant kantiškaisiais terminais, norint suprasti stebinį (šiuo atveju tekstą kaip diskurso vienetą), jį reikia pajungti sąvokai (klasifikacinei schemai). Taigi, klasifikuodami Pavilionio tekstus rėmėmės Lietuvos filosofijoje jau egzistuojančiais vertinimais („analitinė kalbos filosofija Lietuvoje neatšiejama nuo Rolando Pavilionio darbų“; Dągys, Nekrašas 2010: 45; taip pat žr.: Dainys 2010: 85–87) ir tuos tekstus pagal filosofijos kryptį priskyrėme analitinei filosofijai, o pagal filosofijos discipliną – kalbos filosofijai.

Analitinės filosofijos Lietuvoje žymiausių autorių kiekybinis indėlis į šios filosofijos krypties tekstų visumą parodytas 1 ir 2 pav. Čia matome, kad Pavilionis buvo produktyviausias sovietinio laikotarpio analitinis filosofas Lietuvoje ir vienas produktyviausių Lietuvos analitinės filosofijos atstovų per visą jos gyvavimo Lietuvoje laikotarpį.

1 pav. Sovietinio laikotarpio (1960–1989) Lietuvos analitinės filosofijos autorių tekstų dalis

2 pav. Analitinės filosofijos Lietuvoje (1960–2010) autorių tekstų dalis

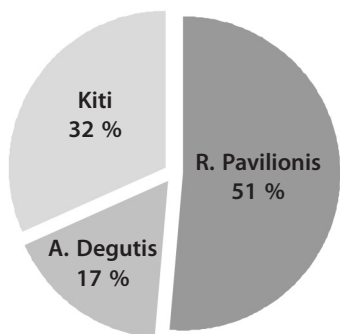
Kaip teigėme, iki šiol buvo įprasta Pavilionį laikyti analitinės filosofijos atstovu. Tačiau esama ir kitokių nuomonių bei Pavilionio kūrybos klasifikacijos siūlymų. Bene pirmąjį alternatyvų interpretacinį pasiūlymą aptinkame dar prieš 25 metus. Antai Zenonas Norkus straipsnyje „Grynoji sąmonė be „Aš“ A. Gurvičiaus fenomenologijoje“, aptardamas Arono Gurwitschiaus pateiktą huserliškosios noemos interpretaciją, teigia: „Galima pasiūlyti dar vieną noemos interpretaciją, kuri adekvatesnė jei ne E. Huserlio raidei, tai dalykų, su kuriais E. Huserlis turi reikalą, prigimčiai: prilyginti ją konceptui, kaip individualios konceptualinės sistemos elementui“ (Norkus 1989: 86). Nors Pavilionio vardas ir veikalai čia neminimi, tačiau terminas „individuali konceptualinė sistema“ leidžia manyti, jog straipsnio autorius siūlo būtent Pavilionio teorinį konstrukta aiškinti fenomenologinės problematikos kontekste.

2014 m. kovo mėnesį vykusioje kasmetinėje Lietuvos mokslo istorikų ir filosofų konferencijoje „Scientia et historia“ kolega Vygandas Aleksandravičius pirmą kartą Lietuvoje (labai tikėtina, kad ir visame pasaulyje) skaitė Pavilionio filosofijai skirtą

pranešimą, kuriame suabejojo aptariamojo filosofo priskyrimu analitinei filosofijai. Jis siekė rekonstruoti pamatines lietuvių kalbos filosofo „konceptualinės sistemos“ prielaidas ir jos santykį su analitinės filosofijos tradicija. Viena iš tokių prielaidų – tai mentalistinė prasmės samprata, pagal kurią prasmė egzistuoja prote dar iki kalbos. Tokia prasmės samprata, anot pranešėjo, sunkiai dera su analitine filosofija. Ten pat kalbėjęs profesorius Juozas Algimantas Krikštopaitis pasakė mintį, jog Pavilionio kūrybą reikėtų sieti su Algirdo Juliaus Greimo semiotika. Taigi, turime bent du pasiūlymus Pavilionio idėjas sieti su neanalitine problematika ir bent vieną abejonę jo, kaip analitiko, klasifikavimu. Žinoma, vėlyvojo Pavilionio kūrybos laikotarpio (knygos *Prasmė ir tapatumas*) priskyrimas analitinei filosofijai keltų dar daugiau abejonų, tačiau išvardytieji interpretaciniai siūlymai liečia tik ankstyvąjį (8–9 dešimtmečio) filosofo kūrybos laikotarpį.

Pavilionis ir kalbos filosofija Lietuvoje

Pavilionio kiekybinis įnašas į kalbos filosofiją Lietuvoje parodytas 3 pav. Galima

3 pav. Kalbos filosofijos Lietuvoje (1960–2010) autorių tekstų dalis

teigti, jog Pavilionis buvo pirmasis šiuolaikinis Lietuvoje dirbęs filosofas, pradėjęs sistemingą kalbos filosofijos problemų analizę ir taip – kalbos filosofijos, kaip atskiros Lietuvos filosofinės disciplinos, formavimąsi. Ši disciplina Lietuvoje po nepriklausomybės atgavimo patyrė nemažą kiekybinį nuosmukį: kai nepriklausomybės laikotarpiu Lietuvoje buvo sukurta tris kartus daugiau filosofinių tekstų negu sovietmečiu, kalbos filosofijos tekstų kiekis, palyginti su sovietiniu laikotarpiu, netgi sumažėjo, taigi, santykinėmis išraiškomis jos dalis bendrame filosofiniame diskurse sumažėjo keletą kartų (žr. Kabelka 2013: 23–24). Viena to priežasčių – Pavilionio pasitraukimas iš aktyvios mokslinės veiklos.

Turinio požiūriu aptariamas filosofas daugiausia dėmesio skyrė įvairiais aspektais nagrinėjamai prasmės problemai. Analitiniai filosofai pastebi Pavilionio ir kito žymaus kalbos filosofo Algirdo Degučio kūrybos panašumus. „Galima kalbėti apie juos vienijančias metodologines nuostatas, pavyzdžiui, kritinį požiūrį į mentalistines ir bihevioristines reikšmės teorijas, ypač glaudaus kalbos ir mąstymo ryšio teigimą, taip pat pastangą pabrėžti neverbalinius konceptualinių sistemų aspektus ir empi-

rines tokių sistemų formavimosi sąlygas“ (Dagys, Nekrašas 2010: 46). Tyrinėtojai fiksuoja ir Pavilionio nagrinėjamos problematikos pokyčius: „Rolandas Pavilionis knygoje *Prasmė ir tapatumas, arba Kelionė į save* į analitinę filosofiją įtraukia subjektyvaus pasaulio patyrimo ir neverbalinės pasaulio patirties temas. Jis teigia subjektyvios prasmės kaip individualaus tikrovės patyrimo pirmumą intersubjektyvumo struktūrų atžvilgiu“ (Dainys 2010: 86). Vis dėlto iki šiol nėra aiškiai skiriami ankstyvasis (8–9 dešimtmečio) ir vėlyvasis (paskutiniųjų filosofo gyvenimo metų) Pavilionio kūrybos laikotarpiai.

Jeigu bandytume samprotauti kontraktiniais sąlyginiais teiginiais („kas būtų, jeigu...“) ir klaustume „kaip būtų atrodžiusi Lietuvos kalbos filosofija, jei nebūtų buvę Pavilionio?“, tai atsakymas būtų gana numanomas: kiekybiškai kalbos filosofija būtų buvusi perpus mažesnė, o kokybiškai – daug skurdesnė.

Pavilionio darbų recepcija Lietuvoje

Jonas Dagys ir Evaldas Nekrašas, aptardami Pavilionio filosofiją, išreiškė apgailestavimą, jog originaliausias jo filosofijos komponentas – „nenutrūkstamos neverbalinės konceptualios sistemos“, arba „neverbalinio kontinuumo“ hipotezė, deja, pakankamo įvertinimo (nei teigiamo, nei neigiamo) nesulaukė (žr. Dagys, Nekrašas 2010: 46). O kaip yra su visa Pavilionio kūryba? Gal ji, nesulaukusi pakankamo, sulaukė nepakankamo, t. y. bent jau „šio tokio“ atgarsio ir vertinimo? Antai Arūnas Sverdiolas, rašydamas apie Stasį Šalkauskį, įvardijo „nežinomo klasiko“ fenomeną (žr. Sverdiolas 2012: 320–325) – tai tokia

situacija, kai koks nors filosofas visuotinai pripažįstamas žymiu ir svarbiu, tačiau jo tekstų niekas neskaityt. Taigi, ar Pavilionį galime vadinti „nežinomu klasiku“? Ar jis vis dėlto buvo skaitomas kolegų, galbūt net dažniau nei Šalkauskis? Vienas iš būdų atsakyti į šiuos klausimus mokslo sociologijoje yra tekstų citavimų analizės metodas. „Šiuo metu įprasta mokslininko indėlio kokybę vertinti pagal jo darbų citavimo lyginamuosius dažnius. Geri darbai – tai tie, kurie sulaukia atgarsio, yra dažnai cituojami. Kad ir kokie būtų šio mato trūkumai, mokslo sociologijos tikslams jis geras tuo, kad leidžia pakankamai tiksliai apčiuopti neformalios prestižo hierarchijos kontūrus. Akademiniam elitui priklauso „garsūs“, dažnai cituojami ir linksniojami tyrinėtojai“ (Norkus 2001: 21).

Reikia ypač pabrėžti, jog šiame straipsnyje (2 lentelė) pateikiami ir analizuojami

duomenys tik apie Pavilionio darbų citavimą Lietuvoje. Nėra galimybių peržvelgti visą neapbrėptą buvusios Sovietų Sąjungos loginę filosofinę literatūrą: joje neabejotinai rastume gerokai daugiau filosofo veikalų citavimo atvejų, nes jis 8–9 dešimtmetyje buvo bene mobiliausias Lietuvos filosofas, palaikęs akademinis ryšius su daugybe kolegų už Lietuvos ribų, didelę dalį savo darbų spausdinęs rusiškai ir angliškai Maskvos leidyklose bei sąjunginiuose mokslo leidiniuose. Antroje lentelėje matome, jog Pavilionio tekstai Lietuvoje buvo cituojami, vadinasi, ir skaitomi. Cituojančiųjų absoliučią daugumą sudaro analitiniai filosofai. Nurodytas citavimų skaičius (2 lentelė) pats savaime nieko nesako, jo reikšmę galima nustatyti tik palyginus su kitų filosofų citavimo dažniais. Deja, kol kas neturime viso 1960–2010 m. laikotarpio duomenų apie Lietuvos filosofų citavimą,

2 lentelė. Rolando Pavilionio darbų citavimas Lietuvoje (1975–2010)

Cituojantis filosofas	Citatų kiekis	Citavimo pobūdis	Cituojamas kūrinys
A. Degutis	1	remiasi	<i>Kalba. Logika. Filosofija</i>
E. Nekrašas	1	remiasi	<i>Проблема смысла</i>
Z. Norkus	2	remiasi, pasiūlo interpretaciją	<i>Проблема смысла</i>
J. Minkevičius	1	remiasi	Straipsnis
V. Valevičius	1	remiasi	<i>Kalba. Logika. Filosofija</i>
J. Dagys, E. Nekrašas	1	aptaria, vertina	Kūrybos visuma
N. Aukštuolytė	1	remiasi	<i>Kalba. Logika. Filosofija</i>
Ž. Jackūnas	7	remiasi, polemizuoja	<i>Prasmė ir tapatumas</i>
A. Dainys	1	aptaria, lygina	<i>Prasmė ir tapatumas</i>
G. Samajauskaitė	1	remiasi	<i>Kalba. Logika. Filosofija</i>
M. P. Šaulauskas	2	remiasi, nurodo terminą	<i>Kalba. Logika. Filosofija, Проблема смысла</i>
L. Šopauskas	1	remiasi	<i>Meaning and Conceptual Systems</i>
V. Žemgulis	1	remiasi	Greimo darbų rinktinės įvadas
Iš viso citavimų:	21		

galime kalbėti tik apie sovietinį laikotarpį (iki 1989 m.). Šiuo laikotarpiu Pavilionio darbai buvo cituojami 7 kartus, o pirmiau minėtų septynių labiausiai cituojamų laikotarpio filosofų (arba 5 proc. visų filosofinių tekstų autorių) darbai buvo cituojami 11–22 kartus. 1960–1989 m. laikotarpiu Lietuvoje buvo 138 filosofinių tekstų autoriai, kurie vienas kito tekstus citavo iš viso 258 kartus, vadinasi, vidutinis vieno filosofo citavimo dažnis buvo 1,9 karto. Verta paminėti, kad apie trys ketvirčiai šio laikotarpio filosofų nebuvo pacituoti nė karto. Taigi, Pavilionis nepriklauso labiausiai cituojamiems Lietuvos filosofams, tačiau jo darbų citavimo dažnis yra daug didesnis už vidutinį. Jis nebuvo labiausiai lietuvių kolegų cituojamas Lietuvos analitinis filosofas – jį lenkia Evaldas Nekrašas (iki 1989 metų pacituotas 11 kartų).

Turimi Pavilionio citavimo duomenys rodo, kad nepriklausomybės laikotarpiu jo darbų citavimų skaičius (14 citatų), palyginti su sovietiniu laikotarpiu (7 citatos), padvigubėjo. Didžiausią dėmesį Pavilionio kūrybai skyres nepriklausomybės metų filosofas yra Žibartas Jackūnas, kuris aptariamo filosofo tekstus citavo net septynis kartus, be to, leidosi su juo į neilgą polemiką. Štai keletas trumpų Jackūno darbų ištraukų: „*Fizinis subjektas* – toks terminas vartojamas paskutinėje profesoriaus Rolando Pavilionio knygoje [turima galvoje *Prasmė ir tapatumas*. – G. K.], yra, mano galva,

save kaip fizinę būtybę interpretuojančio „metafizinio“ subjekto kūrinys“ (Jackūnas 2008: 53). „Todėl asmens patirtį galėtume, sekdami Pavilioniu, apibūdinti kaip individualią prasmų sistemą“ (*ibid.*: 56). Prasmės problemos nagrinėjimo kontekste Jackūnas polemizuoja: „Todėl reikia iš dalies sutikti su Pavilioniu, teigiančiu, jog „prasmė kyla iš skirtumo, ne iš tapatumo“ (Pavilionis 2005: 205). Iš dalies – nes prasmę lemia ne tik kontekstinė, nepakartojama, informacija, bet ir patirtyje fiksuotos prasmės: be pastarųjų interpretacija, supratimas, būtų neįmanomas, be pirmosios – nereikalingas, nes nebūtų ką interpretuoti. Interpretacija suponuoja kitybės raišką, o ši – interpretacijos galimybę ir prasmingumą“ (Jackūnas 2008: 58).

Be minėtos polemikos, Pavilionio darbai plačiau aptarti dviejuose Lietuvos filosofijai skirtuose straipsniuose: pirmajame siejant jį su Lietuvos analitinės filosofijos kontekstu (žr. Dagys, Nekrašas 2010: 46), antrajame ieškant sąsajų su Vakarų analitine filosofija: palyginant Pavilionio ir vėlyvojo L. Wittgensteino kalbos mąstymą bei Pavilionio prasmų sistemos ir D. Davidsono conceptualios schemos sampratą (žr. Dainys 2010: 86–87).

Iš 3 lentelės matome, kad Lietuvos filosofijos įtaka Pavilionio darbams yra daug menkesnė nei jo darbų – Lietuvos kolegoms: Pavilionis juos cituoja tik tris kartus.

3 lentelė. Rolando Pavilionio cituojami lietuvių filosofai

Cituojamas filosofas	Citavimų kiekis	Citavimo pobūdis	Cituojami darbai
E. Nekrašas	2	remiasi	<i>Loginis empirizmas ir mokslo metodologija</i> (1979), <i>Filosofijos įvadas</i> (1990)
R. Plečkaitis	1	remiasi	<i>Logikos įvadas</i> (1978)

Apibendrinant identifikuotus recepcijos atvejus galima teigti, kad dažniausiai kolegos pacituoja ar nurodo vieną kitą Pavilionio teiginį kaip savosios argumentacijos iliustraciją ar sustiprinimą. Išskyrus trumpą vienkartinę polemiką ir porą trumpų aptarimų, stokojama kritiško ar sisteminio probleminio požiūrio į Pavilionio kūrybą bei jos konceptualios plėtotės bandymų. Kita vertus, pastebimas laipsniškas filosofo darbų recepcijos intensyvėjimas. Reikia tikėtis, kad ateityje tapsime kokybiškai nauji ir kiekybiškai intensyvaus Pavilionio filosofijos vertinimo etapo liudininkais ir dalyviais.

Išvados

Pavilionis priklauso 5 procentams pačių produktyviausių Lietuvos filosofų, jis taip pat yra vienas produktyviausių analitinės filosofijos atstovų (sovietiniu laikotarpiu – pats produktyviausias) bei produktyviausias

kalbos filosofijos problemų tyrėjas Lietuvoje, parašęs pusę šios filosofinės disciplinos tekstų.

Nėra vienodos nuomonės dėl Pavilionio priskyrimo filosofinei krypciai, esami klasifikaciniai pasiūlymai apima analitinę filosofiją, fenomenologiją, semiotiką.

Pavilionis buvo pirmasis šiuolaikinis Lietuvoje dirbęs filosofas, pradėjęs sistemingą kalbos filosofijos problemų analizę ir taip – kalbos filosofijos, kaip atskiros Lietuvos filosofinės disciplinos, formavimąsi.

Pavilionis nepriklauso labiausiai cituojamiems Lietuvos filosofams, tačiau jo darbų citavimo dažnis yra gerokai didesnis už vidutinį. Dažniausiai kolegos pacituoja ar nurodo vieną kitą Pavilionio teiginį kaip savosios argumentacijos iliustraciją ar sustiprinimą, iki šiol buvo stokojama nuoseklaus kritiško ar sisteminio probleminio požiūrio į Pavilionio kūrybą bei jos konceptualios plėtotės bandymų.

LITERATŪRA

Dagys, J., Nekrašas, E. 2010. Analitinė kalbos ir mokslo filosofija Lietuvoje. *Problemos* 78: 43–51.

Dainys, A. 2010. Ištikimybė esaičiai kaip pamatinis Lietuvos filosofijos orientyras. *Problemos* 78: 83–92.

Jackūnas, Ž. 2008. Semantinis kitybės sampratos matmuo. *Athena* 4: 50–61.

Kabelka, G. 2013. Lietuvos filosofijos posovietinė transformacija: filosofijos kryptys, disciplinos, produktyvumas. *Problemos* 83: 22–34.

Kant, I. 1996. *Grynojo proto kritika*. Vilnius: Mintis.

Norkus, Z. 1989. Grynoji sąmonė be „Aš“ A. Gurvičiaus fenomenologijoje. *Problemos* 40: 82–92.

Norkus, Z. 2001. Akademinis mokslas ir demokratija. *Politologija* 4 (24): 1–50.

Pavilionis, R. 2000a. *Tarp šviesos ir tamsos: 99 etiudai*. Vilnius: Tyto alba.

Pavilionis, R. 2000b. *Prieš absurdą: Straipsniai, kalbos, pokalbiai apie universiteto ir gyvenimo filosofiją*. Vilnius: Kultūra.

Pavilionis, R. 2004. *Prieš absurdą: Straipsniai, kalbos, pokalbiai apie universiteto ir gyvenimo filosofiją*. Vilnius: Kultūra.

Pavilionis, R. 2005. *Prasmė ir tapatumas, arba Kelionė į save*. Vilnius: Lietuvos mokslas.

Price, D. S. 1963. *Little Science, Big Science*. New York: Columbia University Press.

Sverdiolas, A. 2012. *Kultūra lietuvių filosofų akiratyje*. Vilnius: Apostrofa.

ROLANDAS PAVILIONIS AND LITHUANIAN PHILOSOPHY

Gintaras Kabelka

Abstract. This article considers the whole corpus of works of Rolandas Pavilionis in the context of Lithuanian philosophical discourse using the approach of sociology of science. Bibliometric means are applied (the measurement of the amplitude of the text, analysis of citations) to determine in quantitative terms the productivity of the philosopher, his contribution to the Lithuanian philosophy, reception of his works in Lithuania. A review is presented of the attempts of Lithuanian philosophers to interpret the philosophy of Pavilionis or to enter into polemics with it, as well as of the rising discussion, whether or not this philosopher belongs to the analytic philosophy trend. The fragmentary character of the reception of the works of this philosopher is stated here. The data presented demonstrate that Pavilionis is one of the most productive and relatively often cited philosophers in Lithuania, having written almost half of the texts of philosophy of language in Lithuania.

Keywords: Rolandas Pavilionis, Lithuanian philosophy, productivity, citation, bibliometrics.

Įteikta 2014 m. spalio 25 d.